

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2015

Επιμέλεια, Πρόλογος: Μ. Α. Χρυσομάλλης

Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής Σχολής, ΔΠΘ

Προλογικό σημείωμα

Στις σελίδες που ακολουθούν προσεγγίζουμε την παρουσία της Ελλάδας ενώπιον των δικαστικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κατά το άρθρο 19 ΣΕΕ το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελείται από το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και τα Ειδικευμένα Δικαστήρια) κατά το έτος 2015. Πρόκειται για μία καταγραφή των αποφάσεων των παραπάνω Δικαστηρίων με ελληνικό ενδιαφέρον, ταξινομημένων κατά θεματική ενότητα και όχι κατά την ημερομηνία έκδοσης ή το είδος διαδικασίας / προσφυγής. Τέτοιες θεωρούμε, κυρίως, τις αποφάσεις επί προσφυγών για παράβαση που ασκήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, τις αποφάσεις επί προσφυγών ακυρώσεως, κατά παραλείψεων και αποζημιώσεως που ασκήθηκαν από την ελληνική Κυβέρνηση ή από Έλληνες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) κατά των κοινοτικών οργάνων, τις προδικαστικές παραπομπές στο ΔΕΕ εκ μέρους ελληνικών δικαστηρίων και, ενδεχομένως, τις παραπομπές στο Δικαστήριο εκ μέρους δικαστηρίων άλλων Κρατών-μελών, στις οποίες εμπλέκεται Έλληνας ως διάδικος στην κύρια δίκη και, τέλος, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου (ΔΕΕ) επί αναιρέσεων κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου (ΓΔΕΕ).

Παρακάτω καταγράφονται μόνο οι οριστικές αποφάσεις του ΔΕΕ ή του ΓΔΕΕ και όχι οι εισαχθείσες υποθέσεις κατά την περίοδο αναφοράς ή οι υποθέσεις επί των οποίων δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση αλλά βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο (π.χ. έχουν δημοσιευθεί οι προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα). Εξάλλου, έχουν παραληφθεί μόνο ορισμένες υπαλληλικές προσφυγές Ελλήνων κοινοτικών υπαλλήλων κατά των κοινοτικών Οργάνων στα οποία απασχολούνται, στο βαθμό που αυτές παρουσιάζουν μόνο προσωπικό ενδιαφέρον και θα επιβάρυναν αδικαιολόγητα την παρουσίαση. Η αναφορά παρακάτω περιορίζεται στον τίτλο της απόφασης (Δικαστήριο, αριθμός απόφασης, διάδικοι, ημερομηνία εκδόσεως), στη συνοπτική περίληψη καθώς και το διατακτικό της ενώ δεν περιλαμβάνει άλλα μέρη και, κυρίως, το σκεπτικό της απόφασης. Όλες οι αποφάσεις είναι αδημοσίευτες ακόμη στη έντυπη Συλλογή των Αποφάσεων του Δικαστηρίου. Οι ενδιαφερόμενοι, πάντως, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη διαδικτυακή πύλη του ΔΕΕ (<http://curia.eu.int>) για να αντλήσουν το σύνολο των στοιχείων μίας απόφασεως.

Από τη μελέτη των ελληνικού ενδιαφέροντος αποφάσεων των Δικαστηρίων της ΕΕ παρατηρούμε τα εξής:

1. Κατά την περίοδο αναφοράς (2015) καταγράφηκαν δεκαεπτά (17) αποφάσεις με ελληνικό ενδιαφέρον, σύμφωνα με τα κριτήρια που τέθηκαν παραπάνω. Ο αριθμός αυτός είναι αυξημένος σε σύγκριση με

προηγούμενα έτη (μόλις 11 αποφάσεις το 2013, 13 το 2012 και 11 του 2011), χωρίς, ωστόσο, να προσεγγίζει τον ως ένα βαθμό υπερβολικό αριθμό των σαράντα (40) αποφάσεων με ελληνικό ενδιαφέρον για το 2014. Όπως είχαμε παρατηρήσει ο αριθμός αυτός ήταν ιδιαίτερα υψηλός και οφείλονταν στο μεγάλο αριθμό αποφάσεων στενά ιδιωτικού ενδιαφέροντος (δημόσιες συμβάσεις, σήμα). Ωστόσο, και ο αριθμός των αποφάσεων γενικότερου ή εθνικού ενδιαφέροντος (17) είναι αρκετά αυξημένος και οφείλεται σε αποφάσεις επί υποθέσεων κρατικών ενισχύσεων και δαπανών επί των οποίων εκδόθηκαν αποφάσεις το 2015. Αυτές ήρθαν να υπερκαλύψουν τον σταθερά μειωμένο αριθμό τα τελευταία χρόνια των αποφάσεων επί προσφυγών για παράβαση, που ασκήθηκαν κατά της χώρας μας από την Επιτροπή καθώς και τον σχεδόν μηδενικό αριθμό προδικαστικών παραπομπών εκ μέρους των ελληνικών δικαστηρίων.

2. Μπορούμε πλέον αβίαστα να συμπεράνουμε ότι παγιώθηκε η σημαντική βελτίωση της εικόνας της χώρας μας σε ότι αφορά τις παραβιάσεις της ενωσιακής νομοθεσίας, που παρατηρείται από το 2010 και μετά. Έτσι, από τον εξαιρετικά υψηλό αριθμό των είκοσι δύο (22) αποφάσεων του Δικαστηρίου, που εκδόθηκαν το 2009, με τις οποίες αναγνωρίστηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 258 ΣΛΕΕ (προσφυγή κατά Κράτους-μέλους) η παραβίαση των υποχρεώσεων εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας, καταγράφονται μόλις τρεις (3) καταδικαστικές αποφάσεις κατά την περίοδο αναφοράς¹. Ο αριθμός αυτός σταθερά κινείται κάτω από το μέσο όρο του αριθμού των καταδικαστικών αποφάσεων ανά Κράτος-μέλος στην Ένωση των 28, που είναι περίπου πέντε (5). Οι λόγοι αυτής της βελτίωσης έχουν εκτεθεί διεξοδικά στο αντίστοιχο σημείωμά μας για το 2014, οπότε παρέλκει η επανάληψή τους. Επιγραμματικά μπορούμε να πούμε ότι αυτή, κατά τη γνώμη μας, οφείλεται:

Στη σημασία που φαίνεται να δίνεται πλέον στη τήρηση των υποχρεώσεων, που αναλαμβάνει η χώρα μας έναντι της Ένωσης.

Στην προσπάθεια της χώρας μας να αποτινάξει από πάνω της την κατηγορία του Κράτους – παραβάτη των υποχρεώσεων του, που διαρκώς απαιτεί, χωρίς να τηρεί τα συμφωνηθέντα και ταυτόχρονα να ενδυναμώσει τις διαπραγματευτικές δυνατότητές της εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη βελτίωση των ρυθμών με τους οποίους η ελληνική δημόσια διοίκηση προωθεί την ενσωμάτωση κανόνων του ενωσιακού δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη αλλά και των δυνατοτήτων συνεννόησης και διαπραγμάτευσης με την Επιτροπή, με σκοπό τη διευθέτηση των παραβιάσεων σε προδικαστικό στάδιο. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να διερευνηθεί αυτόνομα αν η κατάσταση αυτή οφείλεται και στην πίεση που ασκείται από την υπαγωγή της χώρας μας σε καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας (τρόικα) κατόπιν της προσφυγής της στους ευρωπαϊκούς χρηματοδοτικούς οργανισμούς από το Μάιο 2010.

Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ως αρνητικό το γεγονός ότι μεταξύ των τριών (3) καταδικαστικών αποφάσεων του 2015 καταγράφεται απόφαση με την οποία αναγνωρίζεται παραβίαση απ' αυτές που χαρακτηρίζονται «πεισματικές», δηλαδή αυτές με τις οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 260 ΣΛΕΕ, επιβάλλονται

¹Η αποκλιμάκωση ξεκίνησε το 2010 με επτά (7) καταδικαστικές αποφάσεις, ενώ το 2011 καταγράφηκαν τέσσερις (4), το 2012 πέντε (5), το 2013 δύο (2) και το 2014 τέσσερις (4) καταδικαστικές αποφάσεις σε βάρος της χώρας μας.

χρηματικές κυρώσεις για τη μη συμμόρφωση σε προηγούμενη καταδικαστική απόφαση του ΔΕΕ (βλ αναλυτικά παρακάτω)².

Τέλος, θα πρέπει να τονισθεί ότι μεταξύ των τριών (3) καταδικαστικών αποφάσεων οι δύο (2) αφορούν γενικότερα την προστασία του περιβάλλοντος, που ιστορικά αποτελεί τον τομέα της ενωσιακής νομοθεσίας, στον οποίο σημειώνονται οι περισσότερες παραβιάσεις τόσο από την χώρα μας όσο και από τα υπόλοιπα Κράτη-μέλη. Στον τομέα αυτό (επεξεργασία αστικών λυμάτων), άλλωστε, εντοπίζεται και η απόφαση του Δικαστηρίου για την επιβολή οικονομικών κυρώσεων (κατ' αποκοπή ποσού και χρηματικής ποινής) κατά της χώρας μας, επειδή αυτή δεν συμμορφώθηκε σε προηγούμενη απόφασή του ΔΕΕ (C-440/06, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας). Λαμβάνοντας υπόψη ότι και κατά το 2014 οι διαπιστωμένες από το Δικαστήριο παραβιάσεις (τρεις αποφάσεις) της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ένωσης αφορούσαν αποκλειστικά το συναφές ζήτημα της διαχείρισης των απορριμμάτων, ενισχύεται το συμπέρασμα ότι αυτό έχει αναδειχθεί σε ένα από τα κυριότερα ζητήματα τριβής με την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε εγγενείς αδυναμίες του ελληνικού πολιτικού συστήματος.

3. Το 2015, όπως και το 2014 εντοπίζεται μόνο μια (1) απόφαση του ΔΕΕ επί προδικαστικής παραπομπής κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, που προήλθε από το Συμβούλιο της Επικρατείας, που διατηρεί έναν περιορισμένο αλλά σταθερό διάλογο με το Δικαστήριο. Η μηδενική σχεδόν συνεργασία των ελληνικών δικαστηρίων με το ΔΕΕ μέσω της προδικαστικής διαδικασίας και το 2015³ επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε παρουσιάζοντας την ελληνική παρουσία στα δικαστικά όργανα της Ένωσης για την προηγούμενη πενταετία, ορισμένα εκ των οποίων είμαστε υποχρεωμένοι σε γενικές γραμμές να επαναλάβουμε:

Πρώτον, ο εξαιρετικά μικρός αριθμός των προδικαστικών παραπομπών εκ μέρους των ελληνικών δικαστηρίων κινείται σε ρυθμούς αντίθετους με την ευρωπαϊκή τάση αύξησης του αριθμού των προδικαστικών παραπομπών. Το γεγονός αυτό θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και αντιμετώπισης τόσο από τις Νομικές Σχολές όσο και από τα αρμόδια διοικητικά και εκπαιδευτικά όργανα της δικαιοσύνης.

Δεύτερον, δεν φαίνεται να οδηγούν σε αύξηση του αριθμού των προδικαστικών παραπομπών προερχομένων από τα ελληνικά δικαστήρια τα εξής γεγονότα: η αναγνώριση από το ΔΕΚ, με τη γνωστή *απόφαση Köbler*⁴, της ευθύνης των Κρατών-μελών σε αποκατάσταση της ζημίας που προκαλείται με αποφάσεις των ανωτάτων δικαστηρίων, όταν αυτές είναι αντίθετες με ενωσιακό δίκαιο (εξωσυμβατική ευθύνη), η σημαντική βελτίωση στις επιδόσεις του ΔΕΕ όσον αφορά το χρόνο, που απαιτείται για την έκδοση εκ μέρους του αποφάσεων επί

²Το 2009 ο αριθμός των καταδικαστικών αποφάσεων με τις οποίες επιβλήθηκαν χρηματικές κυρώσεις κατά της χώρας μας έφτασε στις έξι (6), που συνιστούσε μια εξαιρετικά αρνητική και επώδυνη οικονομικά για τη χώρα μας επίδοση.

³Οι αντίστοιχοι αριθμοί για τα αμέσως προηγούμενα έτη ήταν: μία (1) το 2014, τέσσερεις (4) το 2013 τρεις (3) το 2012 και το 2011, έξι (6) το 2010 και καμία το 2009.

⁴ ΔΕΚ, απόφαση της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2003, υπόθεση C-224/01, *Köbler*, Συλλ. 2003, σελ. I - 10239

προδικαστικών παραπομπών (κατά μέσο όρο 16 μήνες⁵), καθώς και η σημαντική αύξηση της δικαστικής ύλης στο πλαίσιο των πολιτικών του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (Μετανάστευση, Άσυλο, Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία στις Ποινικές Υποθέσεις, Δικαστική Συνεργασία στις Αστικές Υποθέσεις).

4. Στο πλαίσιο αυτού του σημειώματος θα πρέπει να επισημάνουμε, ως έχουσες ιδιαίτερη σημασία τις παρακάτω αποφάσεις του Δικαστηρίου:

(α) C-167/14, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας. Με την προσφυγή της η Επιτροπή επικαλέστηκε τη μη συμμόρφωσή της χώρας μας στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-440/06 *Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας*, που εκδόθηκε το 2007 και αφορούσε την παραβίαση των διατάξεων της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων⁶, δεδομένου ότι έξι οικισμοί (Λευκίμης, Μαρκόπουλου, Κορωπίου, Νέας Μάκρης, Ραφήνας και Αρτέμιδας) δεν διέθεταν ακόμη συστήματα συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων. Με την προσφυγή της η Επιτροπή ζήτησε και την επιβολή οικονομικών κυρώσεων κατά το άρθρο 260 ΣΛΕΕ. Η Ελληνική Δημοκρατία αμυνόμενη προέβαλλε ότι υπήρξε ικανοποιητικός βαθμός συμμόρφωσης και ότι «το γεγονός ότι η διαδικασία δεν έχει ακόμα περατωθεί οφείλεται όχι σε ολιγωρία ή άρνηση της διοικήσεως να τηρήσει τις υποχρεώσεις της, αλλά στο ότι η επιλογή της εν λόγω τοποθεσίας είναι πολύπλοκη καθόσον, αφενός, απαιτεί τη συνεργασία πλειόνων συναρμόδιων υπουργείων, αποκεντρωμένων διοικητικών υπηρεσιών, περιφερειών και δήμων και, αφετέρου, εντάσσεται σε ένα πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από ενίοτε ιδιαίτερα έντονες αντιδράσεις του τοπικού πληθυσμού για την εκ μέρους του αποδοχή των προτεινόμενων χώρων επεξεργασίας των αστικών λυμάτων». Το Δικαστήριο, αφού τόνισε ότι «τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επικαλούνται διατάξεις, πρακτικές ή καταστάσεις της εσωτερικής έννομης τάξεώς τους για να δικαιολογήσουν τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης», έκανε δεκτή την προσφυγή της Επιτροπής και καταδίκασε την Ελληνική Δημοκρατία στην υποχρέωση καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού 10 εκατομμυρίων ευρώ, δεχόμενο ότι «ο σχετικά υψηλός αριθμός οικισμών που εξακολουθούσαν να μη διαθέτουν συστήματα συλλογής και επεξεργασίας των αστικών λυμάτων, καθώς και το γεγονός ότι έχουν ήδη εκδοθεί άλλες δύο αποφάσεις του ΔΕΕ (C-119/02 και C-517/11) με τις οποίες διαπιστώθηκε ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε εκπληρώσει τις

⁵Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Υπηρεσία Τύπου και Πληροφόρησης), ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 23/13, Στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη δικαιοδοτική δραστηριότητα κατά το 2012: σταθεροποίηση στις επιδόσεις που επιτεύχθηκαν τα τελευταία έτη, Λουξεμβούργο, 6 Μαρτίου 2013, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:

<http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2013-03/cp130023el.pdf>

⁶Με την απόφασή του το Δικαστήριο έκρινε ότι η Ελληνική Δημοκρατία μη μεριμνώντας ώστε οι οικισμοί της Αρτέμιδος, της Χρυσούπολης, της Ηγουμενίτσας, του Ηρακλείου Κρήτης, της Κατερίνης, του Κορωπίου, της Λευκίμης, του Λιτόχωρου Πιερίας, των Μαλίων, του Μαρκόπουλου, των Μεγάρων, της Νέας Κυδωνιάς Κρήτης, της Ναυπάκτου, της Νέας Μάκρης, της Παροικιάς Πάρου, του Πόρου-Γαλατά, της Ραφήνας, της Θεσσαλονίκης (τουριστική ζώνη), της Τρίπολης, της Ζακύνθου, της Αλεξάνδρειας Ημαθίας, της Έδεσσας και της Καλύμνου να διαθέτουν, κατά περίπτωση, δίκτυα αποχέτευσης των αστικών λυμάτων ανταποκρινόμενα στις επιταγές του άρθρου 3 της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ και/ή συστήματα επεξεργασίας των αστικών λυμάτων, που να ικανοποιούν τις απαιτήσεις του άρθρου 4 της ίδιας οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα εν λόγω άρθρα.

υποχρεώσεις της όσον αφορά την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, συνιστούν ένδειξη περί του ότι για την αποτελεσματική πρόληψη της επαναλήψεως στο μέλλον αναλόγων παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης μπορεί να απαιτείται η λήψη μέτρου αποτρεπτικού χαρακτήρα» (επιβολή κατ' αποκοπήν ποσού). Επιπρόσθετα και για την περίπτωση που η διαπιστωθείσα παραβίαση εξακολουθεί να υφίσταται κατά την ημέρα δημοσίευσής της αποφάσεως, υποχρέωσε την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει χρηματική ποινή 3.640.000 ευρώ ανά εξάμηνο καθυστέρησης στη λήψη των μέτρων συμμόρφωσης και μέχρι την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως *Επιτροπή κατά Ελλάδα (C-440/06)*, κρίνοντας ότι «η επιβολή στην Ελληνική Δημοκρατία χρηματικής ποινής συνιστά πρόσφορο οικονομικής φύσεως μέσο για τη διασφάλιση της πλήρους εκτέλεσεως της αποφάσεως *Επιτροπή κατά Ελλάδα (C-440/06)*», μειούμενο, πάντως, κατά ποσοστό αντίστοιχο της αναλογίας του αριθμού μονάδων ισοδύναμου πληθυσμού των οικισμών των οποίων τα συστήματα συλλογής και επεξεργασίας των αστικών λυμάτων κατέστησαν σύμφωνα με την απόφαση *Επιτροπή κατά Ελλάδα (C-440/06)* σε σχέση με τον αριθμό μονάδων ισοδύναμου πληθυσμού των οικισμών που δεν διαθέτουν τέτοια συστήματα κατά την ημέρα δημοσίευσής της αποφάσεως του Δικαστηρίου.

Στις καταδικαστικές αποφάσεις με βάση το άρθρο 258 ΣΛΕΕ, που θα πρέπει να σημειωθούν ιδιαίτερα, είναι και αυτή στην υπόθεση *C-180/14, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας*, που αφορούσε την εφαρμογή της Οδηγίας 2003/88/ΕΚ σχετικά με την οργάνωση του χρόνου εργασίας. Με την απόφαση του το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν είναι συμβατό με τις διατάξεις της Οδηγίας, που απαιτεί η μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας να μην υπερβαίνει τις 48 ώρες, το σύστημα εφημεριών των γιατρών στα δημόσια νοσοκομεία της χώρας μας. Λόγω του ειδικού ενδιαφέροντος της υπόθεσης ο σχολιασμός της θα γίνει αυτοτελώς σε προσεχές σχόλιο μας.

(β) T-450/12, Αλέξιος Αναγνωστάκης κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο προσφεύγων ήταν διοργανωτής της προτάσεως ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας πολιτών με τίτλο «Ένα εκατομμύριο υπογραφές για την Ευρώπη της αλληλεγγύης» (ΕΠΠ), την οποία υπέβαλε στην Επιτροπή στις 13/7/2012 με σκοπό να καθιερωθεί στη νομοθεσία της ΕΕ «η αρχή της καταστάσεως ανάγκης, κατά την οποία, οσάκις η εξυπηρέτηση επαχθούς χρέους απειλεί την οικονομική και πολιτική υπόσταση κράτους, η άρνηση καταβολής του χρέους αυτού είναι αναγκαία και δικαιολογημένη». Η εν λόγω πρωτοβουλία πολιτών διοργανώθηκε κατά το άρθρο 11 παρ. 4 ΣΕΕ και 24 ΣΛΕΕ, διατάξεις που προστέθηκε με τη Συνθήκη της Λισαβόνας και προβλέπουν ότι οι πολίτες της Ένωσης μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να λαμβάνουν την πρωτοβουλία να καλούν την Επιτροπή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, να υποβάλλει κατάλληλες προτάσεις επί θεμάτων στα οποία οι πολίτες αυτοί θεωρούν ότι απαιτείται νομική πράξη της Ένωσης για την εφαρμογή των Συνθηκών. Με Απόφαση της η Επιτροπή στις 6/9/2012 απέρριψε την αίτηση καταχωρίσεως της προτάσεως ΕΠΠ⁷, επειδή κατά το άρθρο 4, παρ. 2 και 3 του Καν. 211/2011⁸ η πρόταση αυτή προδήλως δεν εμπίπτει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής να υποβάλει πρόταση για την έκδοση νομικής πράξεως της Ένωσης με σκοπό την εφαρμογή των

⁷C(2012) 6289 τελικό

⁸Κανονισμός (ΕΕ) 211/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16/2/ 2011, σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών (Επίσημη Εφημερίδα L 65 της 11/3/2011, σελ. 1

Συνθηκών. Κατόπιν τούτου ο Α. Αναγνωστάκης προσέφυγε στο ΓΔΕΕ και ζήτησε την ακύρωση της Αποφάσεως της Επιτροπής με την οποία απορρίφθηκε η αίτηση καταχωρίσεως. Προς στήριξη της προσφυγής του, ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι Απόφαση της Επιτροπής στερείται επαρκούς αιτιολογίας καθώς και ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον απέρριψε την αίτηση καταχωρίσεως της προτάσεως ΕΠΠ κατά παράβαση του άρθρου 122, παρ. 1 και 2 ΣΛΕΕ, του άρθρου 136, παρ. 1, στοιχείο β ΣΛΕΕ, του άρθρου 222 ΣΛΕΕ και των κανόνων του διεθνούς δικαίου. Κατά τον προσφεύγοντα, οι κανόνες αυτοί παρείχαν στην Επιτροπή την αρμοδιότητα να υποβάλει πρόταση νομικής πράξεως της Ένωσης, που θα καθιστά δυνατή την επίτευξη του σκοπού της προτάσεως ΕΠΠ. Το ΓΔΕΕ τελικά απέρριψε την προσφυγή.

Αφού, τόνισε ότι «απόφαση πρέπει να καθιστά σαφές το σκεπτικό που δικαιολογεί την απόρριψη» στο βαθμό που αυτή μπορεί «να θίξει την ίδια την αποτελεσματικότητα της ασκήσεως του δικαιώματος των πολιτών να υποβάλουν πρόταση πρωτοβουλίας πολιτών», απέρριψε τον λόγο της ανεπαρκούς αιτιολογίας, κρίνοντας ότι στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή διευκρινίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι, «το άρθρο 136 παρ. 1 ΣΛΕΕ μπορεί να χρησιμεύσει ως νομική βάση μόνον εφόσον τα μέτρα σκοπούν αποκλειστικώς να ενισχύσουν τη δημοσιονομική πειθαρχία των κρατών μελών και να διασφαλίσουν την εύρυθμη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης» καθώς και ότι, «το άρθρο 136, παρ. 1 ΣΛΕΕ δεν εξουσιοδοτεί την Ένωση να υποκαθιστά τα κράτη μέλη στην άσκηση της δημοσιονομικής τους κυριαρχίας και των αρμοδιοτήτων που άπτονται των δημοσίων εσόδων και δαπανών». Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσβαλλόμενη απόφαση παρέσχε επαρκή στοιχεία στον μεν προσφεύγοντα να λάβει γνώση των λόγων για τους οποίους απορρίφθηκε η αίτηση καταχωρίσεως της προτάσεως ΕΠΠ, στο δε δικαιοδοτικό όργανο της Ένωσης να ασκήσει τον εκ μέρους του έλεγχο.

Προχωρώντας το ΓΔΕΕ στην ουσία της διαφοράς είχε την ευκαιρία να επιβεβαιώσει τη νομολογία του Δικαστηρίου, όπως αυτή διατυπώθηκε στην απόφαση *Pringle*⁹ σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 122 και 136 ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, ως προς το άρθρο 122 ΣΛΕΕ, τοποθετούμενο στο επιχείρημα του προσφεύγοντος ότι «η διάταξη αποσκοπεί στην καθιέρωση θεσμικής αλληλεγγύης η οποία απορρέει από την ηθική και νομική υποχρέωση των Κρατών-μελών να αλληλοϋποστηρίζονται και να αλληλοβοηθούνται σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ένα Κράτος μέλος αντιμετωπίζει δυσχέρειες, οικονομικής, ιδίως, φύσεως, δυνάμενες να απειλήσουν την υπόσταση και τη λειτουργία του», το ΓΔΕΕ τόνισε ότι το άρθρο 122 παρ. 1 και 2 ΣΛΕΕ δεν συνιστά την προσήκουσα νομική βάση για την εκ μέρους της Ένωσης παροχή χρηματοπιστωτικής συνδρομής προς τα Κράτη-μέλη, που αντιμετωπίζουν ή διατρέχουν τον κίνδυνο να αντιμετωπίσουν σοβαρά προβλήματα χρηματοδότησης, μέσω της καθιέρωσης μηχανισμού χρηματοδοτήσεως ούτε για τη νομοθετική καθιέρωση μόνιμου μηχανισμού διαγραφής του χρέους. Συναφώς παρατήρησε ότι το άρθρο 122 ΣΛΕΕ έχει ως αντικείμενο αποκλειστικώς χρηματοδοτική ενίσχυση την οποία χορηγεί η Ένωση και όχι τα Κράτη-μέλη. Η καθιέρωση, όμως, της αρχής της καταστάσεως ανάγκης δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως εμπύπτουσα στην κατηγορία των μέτρων ενισχύσεως που χορηγεί η Ένωση κατ'

⁹ΔΕΕ, απόφαση της 27 Νοεμβρίου 2012, υπόθεση C-370/2012, *Thomas Pringle κατά της Ιρλανδικής Κυβέρνησης, της Ιρλανδίας και του Γενικού Εισαγγελέα* (προδικαστική), ECLI:EU:C:2012:756

εφαρμογή του άρθρου 122 ΣΛΕΕ, στο μέτρο ιδίως που η καθιέρωση της αρχής αυτής δεν θα αφορούσε μόνον το χρέος Κράτους-μέλους προς την Ένωση, αλλά και τις οφειλές του εν λόγω Κράτους προς άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου. Κατόπιν τούτου έκρινε ότι η καθιέρωση της αρχής της καταστάσεως ανάγκης κατά την οποία θα επιτρέπεται σε Κράτος-μέλος να μην εξοφλεί το χρέος του δεν εμπίπτει προδήλως στην έννοια των μέτρων χρηματοδοτικής ενισχύσεως τα οποία δύναται να λάβει το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 122 ΣΛΕΕ.

Ομοίως το ΓΔΕΕ έκρινε ότι ορθά αποφάνθηκε η Επιτροπή ότι η πρόταση περί καθιερώσεως της αρχής της καταστάσεως ανάγκης προδήλως δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 136 παρ. 1 ΣΛΕΕ και της ρήτρας αλληλεγγύης του άρθρου 222 ΣΛΕΕ, κατά το οποίο *«η Ένωση και τα κράτη μέλη ενεργούν από κοινού, με πνεύμα αλληλεγγύης, εάν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή»*. Κατά το ΓΔΕΕ η ρήτρα αυτή αλληλεγγύης δεν αφορά προδήλως την οικονομική και νομισματική πολιτική ούτε την οικονομική κατάσταση ή τις δημοσιονομικές δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν τα Κράτη μέλη.

Τέλος, το ΓΔΕΕ απέρριψε το επιχειρήμα του προσφεύγοντος, που υποστήριξε ότι η αρχή της καταστάσεως ανάγκης έχει αναγνωρισθεί από τη νομολογία του Διαρκούς Δικαστηρίου Διεθνούς Δικαιοσύνης ως κανόνας του διεθνούς δικαίου, που δικαιολογεί την παύση πληρωμών όσον αφορά την αποπληρωμή του χρέους, ενδεχομένως δε και τη μονομερή διαγραφή μέρους του χρέους, για λόγους, ιδίως, οικονομικούς και απτόμενους της εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας του κράτους, δίνοντας προτεραιότητα στα συμφέροντα του κράτους και του πληθυσμού και όχι στην ανάκτηση των ενισχύσεων οι οποίες, κατά την Επιτροπή, είχαν χορηγηθεί παρανόμως. Το ΓΔΕΕ τόνισε ότι *«ακόμη κι αν γίνει δεκτό ότι υφίσταται κανόνας διεθνούς δικαίου που καθιερώνει αρχή της καταστάσεως ανάγκης κατά την οποία, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, επιτρέπεται σε κράτος μέλος να μην αποπληρώσει το δημόσιο χρέος, απλώς και μόνον η ύπαρξη τέτοιας αρχής του διεθνούς δικαίου δεν θα αρκούσε, εν πάση περιπτώσει, να στηρίζει νομοθετική πρωτοβουλία εκ μέρους της Επιτροπής, δεδομένου ότι οι Συνθήκες ουδόλως προβλέπουν ανάθεση σχετικής αρμοδιότητας, όπως προκύπτει από την εξέταση των διαφόρων διατάξεων της Συνθήκης τις οποίες επικαλέσθηκε ο προσφεύγων στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής»*.

(γ) T-233/11 και T-262/11, Ελληνική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η διαφορά αφορούσε τη μεταβίβαση από το Ελληνικό Δημόσιο των μεταλλείων Χαλκιδικής στην εταιρία Ελληνικός Χρυσός. Κατά την Επιτροπή οι όροι της εν λόγω μεταβίβασης συνιστούσαν απαγορευμένη κατά το άρθρο 107 παρ 1 ΣΛΕΕ κρατική ενίσχυση. Η διαφορά προέκυψε όταν το Ελληνικό Δημόσιο κατόπιν εξωδικαστικού συμβιβασμού, που κυρώθηκε με τον νόμο 3220/2004, απέκτησε το σύνολο του ενεργητικού της TVX Hellas, που αποχώρησε από την εκμετάλλευση των μεταλλείων, καταβάλλοντας σε αυτή «ως εύλογη χρηματική αποζημίωση» το ποσό των 11 εκατομμυρίων ευρώ. Με τον ίδιο νόμο το Ελληνικό Δημόσιο πώλησε και εκχώρησε στην εταιρία Ελληνικός Χρυσός το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού που του είχε μεταβιβάσει η TVX Hellas δυνάμει του εξωδικαστικού συμβιβασμού. Το συμφωνηθέν τίμημα ανήλθε σε 11 εκατομμυρίων ευρώ το οποίο η TVX Hellas υποχρεώθηκε να καταβάλλει *«απευθείας στην εταιρία TVX*

Hellas AE προς ικανοποίηση της απαίτησης αυτής έναντι του Ελληνικού Δημοσίου από τη σύμβαση εξωδικαστικού συμβιβασμού». Στις 9/7/2007 περιήλθε στην Επιτροπή καταγγελία σύμφωνα με την οποία η Ελληνική Δημοκρατία είχε εφαρμόσει, με την επίμαχη σύμβαση, δύο μέτρα κρατικής ενισχύσεως υπέρ της Ελληνικός Χρυσός. Κατόπιν έρευνας στις 23/2/2011 η Επιτροπή εξέδωσε την προσβληθείσα Απόφαση 2011/452/ΕΕ¹⁰, σχετικά με την κρατική ενίσχυση ύψους 15,34 εκατομμυρίων ευρώ που εφάρμοσε η Ελλάδα υπέρ της Ελληνικός Χρυσός, με την οποία κήρυξε την ενίσχυση αυτή ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και διέταξε την εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας ανάκτησή της. Κατά την Επιτροπή κρίθηκαν ως αντίθετα με το άρθρο 107 παρ 1 ΣΛΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις η τιμή πώλησης χαμηλότερη της αγοραίας αξίας, στο βαθμό που η επίμαχη πώληση πραγματοποιήθηκε χωρίς ανοικτό διαγωνισμό ή αποτίμηση εκ μέρους ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων, η απαλλαγή που έτυχε η Ελληνικός Χρυσός από την υποχρέωση καταβολής φόρου καθώς και η μείωση των δικηγορικών αμοιβών. Κατά της εν λόγω αποφάσεως προσέφυγαν στο ΓΔΕΕ η Ελληνική Δημοκρατία (υπόθεση T-233/11) και η Ελληνικός Χρυσός (υπόθεση T-262/11) και ζήτησαν την ακύρωσή της. Προς στήριξη των προσφυγών τους, η Ελληνική Δημοκρατία και η Ελληνικός Χρυσός προέβαλλαν κατ' ουσία την εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ και του άρθρου 108 παρ. 2, ΣΛΕΕ καθώς και πολλαπλή πλάνη εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών εκ μέρους της Επιτροπής, ως προς την ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως. Συγκεκριμένα, κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή εσφαλμένα όσον αφορά τον πρώτο μέτρο ενισχύσεως θεώρησε ότι πληρούται η προϋπόθεση της χρησιμοποίησεως κρατικών πόρων, ενώ το Ελληνικό Δημόσιο διαδραμάτισε ρόλο απλού διαμεσολαβητή στην αγοραπωλησία ενώ όσον αφορά το δεύτερο μέτρο ενισχύσεως (την απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής φόρων επί της αγοραπωλησίας) εσφαλμένα εκτίμησε την προϋπόθεση της υπάρξεως πλεονεκτήματος. Το ΓΔΕΕ, τελικά, απέρριψε τις προσφυγές ακυρώσεως κατά τις Αποφάσεως της Επιτροπής. Από την επιχειρηματολογία του Δικαστηρίου θα πρέπει να τονισθούν οι παρακάτω σκέψεις:

Η τιμή που καθορίστηκε για την πώληση των μεταλλείων Κασσάνδρας στην Ελληνική Δημοκρατία προδήλως δεν προέκυψε από διαπραγμάτευση σχετικά με την αξία των πωλουμένων στοιχείων ενεργητικού συνεπαγόμενη την αντικειμενική αποτίμησή τους. Κατά το ΓΔΕΕ, όπως ρητά αναφέρεται στο κείμενο του προοιμίου του εξωδικαστικού συμβιβασμού, η τιμή των ένδεκα εκατομμυρίων ευρώ χαρακτηρίζεται ως «εύλογη χρηματική αποζημίωση» που εξαλείφει όλες τις εκατέρωθεν αξιώσεις μεταξύ του εν λόγω πρώην κυρίου και της Ελληνικής Δημοκρατίας. Αυτό συνεπάγεται λογικά ότι συνυπολογίστηκαν όχι μόνον η αξία των στοιχείων ενεργητικού αυτών καθαυτά, αλλά επίσης και οι αξιώσεις που απέρρεαν από τη μη τήρηση άλλων υποχρεώσεων. Όμως, τέτοια στοιχεία είναι ξένα προς την αξία των στοιχείων ενεργητικού και εξαρτώνται από παρελθούσες πραγματικές περιστάσεις, που δεν είναι κατ' ανάγκην κρίσιμες για έναν νέο αγοραστή για το μέλλον. Συνεπώς, καίτοι δεν μπορεί να αποκλειστεί καταρχήν ότι το ποσό των 11 εκατομμυρίων ευρώ αντιπροσωπεύει και τη σωστή αγοραία αξία των περιουσιακών στοιχείων που μεταβιβάστηκαν στη συνέχεια από την Ελληνική Δημοκρατία προς την Ελληνικός Χρυσός, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι το ποσό αυτό δεν συνδεόταν με τον συμψηφισμό των απαιτήσεων που υφίσταντο μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της TVX Hellas. Με βάση τα παραπάνω η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε

¹⁰EE L 193, σ. 27

πραγματική πλάνη δεχόμενη ότι το εν λόγω ποσό ήταν αποτέλεσμα συμψηφισμού αμοιβαίων αξιώσεων μεταξύ των δύο μερών του εξωδικαστικού συμβιβασμού. Ελλείπει εμπειριστατωμένων επιχειρημάτων των προσφευγουσών, που να καταδεικνύουν ότι το αποτέλεσμα του συμψηφισμού των απαιτήσεων μπορούσε να αντικατοπτρίζει την πραγματική αγοραία αξία των μεταλλείων, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι δέχθηκε ότι αυτός ο συμψηφισμός απαιτήσεων δεν ήταν αντιπροσωπευτικός της αξίας των πωληθέντων στοιχείων ενεργητικού.

Ακόμη το ΓΔΕΕ απέρριψε και την επιχειρηματολογία της Ελληνικής Δημοκρατίας σύμφωνα με την οποία, με την παρέμβασή της στην επίμαχη αγοραπωλησία, περιόρισε τις απώλειες που θα είχαν προκύψει από την πλήρη παύση της λειτουργίας των μεταλλείων Κασσάνδρας. Συγκεκριμένα το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι ο εύλογος χαρακτήρας της συγκεκριμένης ενέργειας των δημοσίων αρχών ή της δημόσιας επιχειρήσεως, που χορήγησαν την ενίσχυση, δεν απαλλάσσει από την υποχρέωση εξακριβώσεως του κατά πόσον τα επίμαχα μέτρα παρέχουν στην αποδέκτρια επιχείρηση οικονομικό πλεονέκτημα, το οποίο η επιχείρηση αυτή δεν θα είχε επιτύχει υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς και δεν αρκεί, συνεπώς, για να καταστήσει το επίμαχο μέτρο σύμφωνο με το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή. Το ΓΔΕΕ, εξάλλου, απέρριψε και το επιχείρημα ότι η επίμαχη πώληση δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, αφού δεν συντρέχει η προϋπόθεση χρησιμοποίησης κρατικών πόρων. Συγκεκριμένα, έκρινε ότι η επίμαχη πώληση σε τιμή χαμηλότερη της αγοραίας τιμής, συνεπάγεται μείωση των εσόδων του Ελληνικού Δημοσίου σε σχέση προς τα έσοδα που θα μπορούσε να έχει αποκομίσει και, συνεπώς, απώλεια πόρων. Αυτό και μόνον το γεγονός συνεπάγεται πλεονέκτημα για την εταιρία που αποκτά τα αγαθά και επιβάρυνση ικανή να μειώσει τους κρατικούς πόρους ενώ οι αναληφθείσες υποχρεώσεις από το Ελληνικό Δημόσιο εξέθεσαν τον προϋπολογισμό του στον κίνδυνο επιβαρύνσεων συνδεομένων με τις ενδεχόμενες δράσεις που θα πρέπει να αναλάβει προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις εφαρμοστέες νομοθετικές διατάξεις αντί της αγοράστριας. Οι εγγυήσεις αυτές που παρέσχε το Ελληνικό Δημόσιο δημιουργούν αρκούντως συγκεκριμένο κίνδυνο επιπλέον επιβαρύνσεως για το Δημόσιο στο μέλλον.

Κλείνοντας αυτό το προλογικό σημείωμα θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Κυριακή Ραφτοπούλου, Διδάκτορα της Νομικής Σχολής του ΔΠΘ, για τη συμβολή της στην έρευνα, συγκέντρωση, επεξεργασία και ταξινόμηση του υλικού, που ακολουθεί.

M.A.X.

Περιβάλλον

C-149/14, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας

«Παράβαση κράτους μέλους — Οδηγία 91/676/ΕΟΚ — Προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προελεύσεως — Χαρακτηρισμός των υδάτων και των ευπρόσβλητων ζωνών — Υπερβολική περιεκτικότητα σε νιτρικά ιόντα — Ευτροφισμός — Υποχρέωση τετραετούς αναθεωρήσεως — Ανεπάρκεια — Εκπόνηση προγραμμάτων δράσεως — Έλλειψη»

Το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, καθόσον δεν χαρακτήρισε ως ευπρόσβλητες ζώνες ορισμένες ζώνες στις οποίες παρατηρείται παρουσία μαζών υπόγειων ή επιφανειακών υδάτων που προσβάλλονται από συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων μεγαλύτερες από 50 mg/l και/ή από φαινόμενο ευτροφισμού και δεν εκπόνησε τα προγράμματα δράσεως σχετικά με τις ζώνες αυτές εντός ενός έτους μετά τον εν λόγω χαρακτηρισμό, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει των άρθρων 3, παράγραφος 4, και 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

C-167/14, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας

«Παράβαση κράτους μέλους — Οδηγία 91/271/ΕΟΚ — Επεξεργασία των αστικών λυμάτων — Απόφαση του Δικαστηρίου διαπιστώνουσα παράβαση — Μη εκτέλεση — Άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ — Χρηματικές κυρώσεις — Κατ' αποκοπήν ποσό και χρηματική ποινή»

Το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, μη έχοντας λάβει όλα τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-440/06, EU:C:2007:642), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

2) Σε περίπτωση που η διαπιστωθείσα στο σημείο 1 παράβαση εξακολουθεί να υφίσταται κατά την ημέρα δημοσίευσής της παρούσας αποφάσεως, υποχρεώνει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», χρηματική ποινή 3 640 000 ευρώ ανά εξάμηνο καθυστέρησης στη λήψη των μέτρων που απαιτούνται για τη συμμόρφωση προς την απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-440/06, EU:C:2007:642), από την ημερομηνία δημοσίευσής της παρούσας αποφάσεως και μέχρι την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-440/06, EU:C:2007:642), το πραγματικό ποσό της οποίας πρέπει να υπολογίζεται στο τέλος κάθε εξαμήνου περιόδου με μείωση του συνολικού ποσού κάθε μιας από τις περιόδους αυτές κατά ποσοστό αντίστοιχο της αναλογίας του αριθμού μονάδων ισοδύναμου πληθυσμού των οικισμών των οποίων τα συστήματα συλλογής και επεξεργασίας των αστικών λυμάτων κατέστησαν σύμφωνα με την απόφαση Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-440/06, EU:C:2007:642) στο τέλος της αντίστοιχης περιόδου σε σχέση με τον αριθμό μονάδων ισοδύναμου πληθυσμού των οικισμών που δεν διαθέτουν τέτοια συστήματα κατά την ημέρα δημοσίευσής της παρούσας αποφάσεως.

3) Υποχρεώνει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», κατ' αποκοπήν ποσό 10 εκατομμυρίων ευρώ.

4) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Γεωργία – Κτηνοτροφία

C-498/13, Αγροοικοσυστήματα ΕΠΕ κατά Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Περιφέρειας Θεσσαλίας - Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας (Προδικαστική Παραπομπή εκ μέρους του Συμβουλίου της Επικρατείας – Ελλάδα)

«Προδικαστική παραπομπή – Γεωργία – Κοινή γεωργική πολιτική – Κανονισμός (ΕΟΚ) 2078/92 – Μέθοδοι γεωργικής παραγωγής σύμφωνες με τις απαιτήσεις της προστασίας του περιβάλλοντος και της διατήρησης της υπαίθρου – Μακροχρόνια παύση της καλλιέργειας γεωργικών γαιών για περιβαλλοντικούς λόγους – Συγχρηματοδοτούμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις προς κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων – Ιδιότητα του δικαιούχου τέτοιων ενισχύσεων»

Το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαινεται:

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2078/92 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992, σχετικά με μεθόδους γεωργικής παραγωγής που συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος καθώς και με τη διατήρηση του φυσικού χώρου, έχει την έννοια ότι μόνον πρόσωπα τα οποία δραστηριοποιούνταν ήδη στη γεωργική παραγωγή μπορούσαν να υπαχθούν σε πρόγραμμα μακροπρόθεσμης παύσεως της καλλιέργειας γεωργικών εκτάσεων, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ΄, του κανονισμού αυτού.

Δαπάνες

T-241/13, Ελληνική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«ΕΓΤΠΕ — Τμήμα Εγγυήσεων — ΕΓΤΕ και ΕΓΤΑΑ — Δαπάνες αποκλειόμενες από τη χρηματοδότηση — Βόειο κρέας — Αιγοπρόβειο κρέας — Καπνός — Άρθρο 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 — Άρθρο 31, παράγραφος 2, του κανονισμού 1290/2005 — Άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 796/2004»

Το Γενικό Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την εκτελεστική απόφαση 2013/123/ΕΕ της Επιτροπής, της 26ης Φεβρουαρίου 2013, περί αποκλεισμού από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), τμήμα Εγγυήσεων, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) (ΕΕ L 67, σ. 20), κατά το μέρος που αποκλείει ορισμένες δαπάνες τις οποίες πραγματοποίησε η Ελληνική Δημοκρατία, στον τομέα του καπνού, όσον αφορά το έτος υποβολής αιτήσεων 2006.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ελληνική Δημοκρατία φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους

C-506/13 P, Λητώ Μαιευτικό Γυναικολογικό και Χειρουργικό Κέντρο ΑΕ κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής
«Αίτηση αναίρεσης — Σύμβαση για τη χορήγηση κοινοτικής χρηματοδοτικής συνδρομής για ένα πρόγραμμα στον τομέα της ιατρικής συνεργασίας — Απόφαση της Επιτροπής να αναζητήσει ένα μέρος των προκαταβολών — Προσφυγή ακύρωσης — Απαράδεκτο»

Το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναίρεσης.
- 2) Καταδικάζει τη Λητώ Μαιευτικό Γυναικολογικό και Χειρουργικό Κέντρο ΑΕ στα δικαστικά έξοδα.

T-107/14, Ελληνική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«ΕΓΤΠΕ — Τμήμα Εγγυήσεων — ΕΓΤΕ και ΕΓΤΑΑ — Δαπάνες αποκλειόμενες από τη χρηματοδότηση — Κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003 — Καθεστώς των δικαιωμάτων ενιαίας ενισχύσεως — Εθνικό απόθεμα — Κριτήρια κατανομής — Κίνδυνος για το Ταμείο — Πολλαπλή συμμόρφωση»

Το Γενικό Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την εκτελεστική απόφαση 2013/763/ΕΕ της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 2013, περί αποκλεισμού από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), τμήμα Εγγυήσεων, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), κατά το μέρος που επιβάλλει στην Ελληνική Δημοκρατία κατ' αποκοπήν διόρθωση σχετικά με την κατανομή των δικαιωμάτων του εθνικού αποθέματος και κατά το μέρος που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφήρμοσε στην περίπτωση της Ελληνικής Δημοκρατίας δημοσιονομική διόρθωση για το έτος 2008 ως προς την πολλαπλή συμμόρφωση.
- 2) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.
- 3) Έκαστος των διαδίκων φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

T-346/13, Ελληνική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«ΕΓΤΠΕ — Τμήμα Εγγυήσεων — ΕΓΤΕ και ΕΓΤΑΑ — Δαπάνες που αποκλείονται από τη χρηματοδότηση — Μέτρα αγροτικής αναπτύξεως — Γεωργοπεριβάλλον — Καταλληλότητα των ελέγχων — Κατ' αποκοπήν δημοσιονομικές διορθώσεις»

Το Γενικό Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την εκτελεστική απόφαση 2013/214/ΕΕ της Επιτροπής, της 2ας Μαΐου 2013, για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), τμήμα Εγγυήσεων, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού

Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), κατά το μέρος που επιβάλλει στην Ελληνική Δημοκρατία δημοσιονομική διόρθωση 2 % όσον αφορά τα επιμέρους γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα «Βιολογική γεωργία» και «Βιολογική κτηνοτροφία».

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Η Ελληνική Δημοκρατία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

T-550/13, Ελληνική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«ΕΓΤΠΕ — Τμήμα Εγγυήσεων — ΕΓΤΕ και ΕΓΤΑΑ — Δαπάνες που αποκλείονται από τη χρηματοδότηση — Εύλογος χρόνος — Μη διενέργεια βασικών ελέγχων — Κατά προβολή υπολογισμός βάσει των διαπιστώσεων περί της υπάρξεως αδυναμιών»

Το Γενικό Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Κρατικές Ενισχύσεις

T-233/11 και T-262/11, Ελληνική Δημοκρατία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Κρατικές ενισχύσεις — Μεταλλευτικός τομέας — Επιδότηση χορηγηθείσα από τις ελληνικές αρχές προς τη μεταλλευτική επιχείρηση Ελληνικός Χρυσός — Σύμβαση μεταβιβάσεως μεταλλείου σε τιμή κατώτερη της αγοραίας αξίας και απαλλαγή από τους σχετικούς φόρους — Απόφαση κηρύσσουσα τα μέτρα ενισχύσεως παράνομα και διατάσσουσα την ανάκτηση των αντίστοιχων ποσών — Έννοια του πλεονεκτήματος — Κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή»

Το Γενικό Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Ενώνει τις υποθέσεις T-233/11 και T-262/11 προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

2) Απορρίπτει τις προσφυγές.

3) Στην υπόθεση T-233/11, η Ελληνική Δημοκρατία φέρει τα δικαστικά έξοδά της καθώς και τα έξοδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

4) Στην υπόθεση T-262/11, η Ελληνικός Χρυσός ΑΕ Μεταλλείων και Βιομηχανίας Χρυσού φέρει τα δικαστικά έξοδά της καθώς και τα έξοδα της Επιτροπής.

T-58/13, Club Hotel Λουτράκι ΑΕ, Vivere Entertainment ΑΕ, Theros International Gaming, Inc., Ελληνικό Καζίνο Κέρκυρας, Καζίνο Ρόδου, Πόρτο Καρράς ΑΕ, Καζίνο Αιγαίου ΑΕ κατά Ευρωπαϊκή Επιτροπή

«Κρατικές ενισχύσεις - λειτουργίας VLTs - Χορήγηση από την Ελληνική Δημοκρατία της αποκλειστικής άδειας - Απόφαση διαπιστώνουσα την απουσία κρατικής ενισχύσεως - Παράλειψη κινήσεως της επίσημης διαδικασίας έρευνας - Δυσκολίες σοβαρό - Δικονομικά δικαιώματα των ενδιαφερομένων μερών - Υποχρέωση αιτιολογήσεως - Δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας - Πλεονέκτημα - Κοινή αξιολόγηση των μέτρων που κοινοποιήθηκαν»

Το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.
- 2) Καταδικάζει τις Club Hotel Λουτράκι ΑΕ, Vivere Entertainment ΑΕ, Theros International Gaming, Inc., Ελληνικό Καζίνο Κέρκυρας, Καζίνο Ρόδου, Πόρτο Καρράς ΑΕ, Καζίνο Αιγαίου ΑΕ στα δικαστικά τους έξοδα καθώς και στα δικαστικά έξοδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Οργανισμού Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου ΑΕ (ΟΠΑΠ).
- 3) Η Ελληνική Δημοκρατία φέρει τα δικαστικά της έξοδα.

Σήμα

T-309/13, Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου κατά Γραφείου Εναρμόνισης στην Εσωτερική Αγορά (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ),

«Κοινοτικό σήμα - Διαδικασία ανακοπής - προστασίας διεθνούς καταχωρίσεως στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα - Λεκτικό σήμα ΕΛΜΑ - Προγενέστερο λεκτικό κοινοτικό σήμα ELMEX - Άρνηση καταχωρίσεως - Κίνδυνος συγχύσεως - Άρθρο 8, παράγραφος 1, β) του κανονισμού (ΕΚ) 207/2009 του Συμβουλίου »

Το Γενικό Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.
- 2) Καταδικάζει την Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου στα δικαστικά έξοδα.

Δημόσιες Συμβάσεις

C-173/14 P, European Dynamics Belgium SA, European Dynamics Luxembourg SA, Ευρωπαϊκή Δυναμική — Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ, European Dynamics UK Ltd κατά Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων (EMA)

«Αίτηση αναιρέσεως — Δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών — Πρόσκληση για την υποβολή προσφορών — Κριτήρια αναθέσεως — Διαφάνεια — Αντικειμενική αξιολόγηση — Αίτημα αποζημιώσεως»

Το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.
- 2) Καταδικάζει τις European Dynamics Belgium SA, European Dynamics Luxembourg SA, Ευρωπαϊκή Δυναμική — Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ και European Dynamics UK Ltd στα δικαστικά έξοδα.

Ρήτρα Διαιτησίας

C-564/13 P, Planet ΑΕ Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Συμβουλευτικών Υπηρεσιών κατά Ευρωπαϊκή Επιτροπή

«Αίτηση αναιρέσεως — Άρθρο 340, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ — Συμβατική ευθύνη της Ένωσης — Άρθρο 272 ΣΛΕΕ — Ρήτρα διαιτησίας — Έκτο πρόγραμμα-πλαίσιο για δραστηριότητες έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης — Συμβάσεις στο πλαίσιο των έργων Ontogon, FIT και RACWeb — Επιλέξιμες δαπάνες και προκαταβληθέντα από την Επιτροπή ποσά — Αναγνωριστική αγωγή — Έλλειψη εννόμου συμφέροντος γεγενημένου και ενεστώτος»

Το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.
- 2) Η Planet ΑΕ Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Συμβουλευτικών Υπηρεσιών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

T-106/13, d.d. Synergy Hellas Ανώνυμη Εμπορική Εταιρεία Παροχής Υπηρεσιών Πληροφορικής κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Ρήτρα διαιτησίας — Έκτο και έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης — Πρόωρη καταγγελία των συμβάσεων — Δικαιολογημένη εμπιστοσύνη — Αναλογικότητα — Καλή πίστη — Εξωσυμβατική ευθύνη — Νέος χαρακτηρισμός της αγωγής — Συνύπαρξη αγωγών αποζημιώσεως λόγω συμβατικής και εξωσυμβατικής ευθύνης — Σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης (ΣΕΠ) — Κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου παρέχοντος δικαιώματα στους ιδιώτες — Αιτιώδης συνάφεια»

Το Γενικό Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αγωγή.
- 2) Καταδικάζει την d.d. Synergy Hellas Ανώνυμη Εμπορική Εταιρεία Παροχής Υπηρεσιών Πληροφορικής στα δικαστικά έξοδα.

Θεσμικό δίκαιο

T- 450/12, Αλέξιος Αναγνωστάκης κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Θεσμικό δίκαιο — Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών — Οικονομική και νομισματική πολιτική — Μη αποπληρωμή του δημοσίου χρέους — Καθιέρωση της αρχής της “καταστάσεως ανάγκης” — Απόρριψη της αιτήσεως καταχωρίσεως της προτάσεως — Αρμοδιότητες της Επιτροπής — Υποχρέωση αιτιολογήσεως»

Το Γενικό Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.
- 2) Καταδικάζει τον Αλέξιο Αναγνωστάκη στα δικαστικά έξοδα.

Αποζημιώσεις

T-553/13, European Dynamics Luxembourg SA και Ευρωπαϊκή Δυναμική – Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ κατά Ευρωπαϊκής Κοινής Επιχείρησης για τον ITER και την ανάπτυξη της πυρηνικής σύντηξης

«Ακύρωση της αποφάσεως - Προσφυγή -Παροχή συμβάσεων, ανάπτυξη λογισμικού, Διαδίκτυο και υποστήριξη (EE 2012 / S 213 - 352451), - Ανάθεση συμβάσεων -Αίτημα αποζημιώσεως»

Το Γενικό Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.
- 2) Καταδικάζει τις European Dynamics Luxembourg και Ευρωπαϊκή Δυναμική ΑΕ - Προηγμένα Συστήματα Τηλεπικοινωνιών Πληροφορικής και Τηλεματικής ΑΕ στα δικαστικά έξοδα.

Εργατικό Δίκαιο

C-180/14, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας

«Παράβαση κράτους μέλους — Οδηγία 2003/88/ΕΚ — Οργάνωση του χρόνου εργασίας — Ημερήσια ανάπαυση — Εβδομαδιαία ανάπαυση — Μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας»

Το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να εφαρμόσει εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας μη υπερβαίνουσα, κατά μέσο όρο, τις 48 ώρες και παραλείποντας να διασφαλίσει ελάχιστο ημερήσιο χρόνο αναπαύσεως ή ισοδύναμη περίοδο αντισταθμιστικής αναπαύσεως που να διαδέχεται άμεσα τον χρόνο εργασίας τον οποίο η περίοδος αυτή θεωρείται ότι αντισταθμίζει, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 3 και 6 της οδηγίας 2003/88/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας.
- 2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.
- 3) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.